

ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
ім. В. М. КОРЕЦЬКОГО НАН УКРАЇНИ

ПРАВОВА ДЕРЖАВА

ЩОРІЧНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ ДО 10-ї РІЧНИЦІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ ТА 5-ї РІЧНИЦІ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

випуск дванадцятий

Київ 2001

ББК 67Я43
П 68

*Затверджено до друку
Вченою радою Інституту держави
і права ім. В.М. Корецького НАН України*

Правова держава: Щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. Вип. 12 — К., 2001. — 732 с.
ISBN 0869-2491

У даному Щорічнику публікуються матеріали до 10-ї річниці незалежності України та 5-ї річниці Конституції України, висвітлюються питання теорії та історії держави і права, державного управління, адміністративного, цивільного, підприємницького, трудового, аграрного, кримінального та міжнародного права.

Редакційна колегія:

Ю.С. Шемшученко (головний редактор),
В.П. Нагребельний (заступник головного редактора),
В.Б. Авер'янов, В.Н. Денисов, О.М. Костенко, І.О. Кресіна,
В.В. Медведчук, О.М. Мироненко, Н.М. Пархоменко,
В.Ф. Погорілко, В.І. Семчик, І.Б. Усенко, В.В. Цветков,
Я.М. Шевченко

Науковий редактор доктор політичних наук **І. О.Кресіна**

Адреса редколегії:

*Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України
01001, Київ, вул. Трьохсвятительська, 4,
тел. 229-73-96, факс 228-54-74*

© Інститут держави і права
ім. В.М.Корецького
НАН України, 2001
© Автори статей, 2001

ISBN 0869-2491

На зміст цього першого у XXI ст. інститутського Щорічника наукових праць вплинуло три важливі фактори. **По-перше**, — це завершення неоднозначного для історії цивілізації XX століття. На межі століть є потреба проаналізувати і осмислити, що було зроблено юридичною наукою, окреслити наступні її кроки у служінні суспільній практиці.

Другий фактор пов'язаний з п'ятою річницею прийняття чинної Конституції України (28 червня 2001 р.), яка стала важливим чинником стабілізації політичної ситуації в країні, нормативною базою розбудови нової української державності.

Конституція враховує досягнення вітчизняної і світової конституційної наукової думки і практики конституційного будівництва. Вона є втіленням і відображенням національної ідеї і ментальності українського народу. В Основному Законі закріплено якісно новий статус людини в Україні як найвищої соціальної цінності, принципово нову модель організації державної влади і місцевого самоврядування. Конституція є актом прямої дії, правовою основою для розвитку національного законодавства і правової системи України.

П'ятирічний досвід практичної дії Конституції України разом з тим показав і її слабкі місця. Особливо це стосується конституційного регулювання питань організації державної влади. Механізм цієї влади на сьогодні не є узгодженим у всіх його частинах, а тому мають місце факти конфронтації між гілками влади, що негативно позначається на ході реалізації започаткованих державою реформ. Стосовно напрямів вирішення цих проблем своє вагоме слово має сказати юридична наука.

Третій фактор пов'язаний з десятою річницею проголошення незалежності України (24 серпня 2001 р.). Пройдений шлях був усіяний не тільки трояндами. Але держава вистояла і зайняла гідне місце у системі світового співтовариства. Державний суверенітет, поєднаний з дружніми і взаємовигідними відносинами з усіма країнами світу, є надійною запорукою подальшого розвитку України, забезпечення прав і свобод її громадян.

І у цій справі успіх значною мірою залежатиме від теоретичного обґрунтування шляхів і конкретних засобів побудови демократичної, соціальної і правової держави в Україні. Метод проб і помилок не є найкращим у державно-правовому будівництві. Тут необхідні виважені, науково обґрунтовані, системні рішення, здатні забезпечити цілеспрямовані, системні позитивні перетворення суспільних відносин.

Минуле десятиліття стало десятиліттям істотних змін і в характері української правової науки. Вона розвивається на власній нормативній основі, позбавилася ідеологічних штампів і нашарувань. Розширилася мережа науково-дослідних установ і вищих навчальних закладів, у яких проводяться правознавчі наукові дослідження.

Питання тепер полягає у тому, щоб закріпити досягнуте, посилити прогностичну функцію юридичної науки і її вплив на процеси державно-правового будівництва в Україні.

У пропонованому Щорічнику подано думки учених-юристів щодо ролі права і юридичної науки у XX і XXI століттях, статті до п'ятої річниці Конституції України і десятої річниці незалежності України, а також інші статті з проблем державно-правового будівництва. Як завжди, є рубрика молодих вчених, вміщується інформація про наукове життя Інституту тощо.

Зичимо авторам і читачам Щорічника творчої наснаги у XXI столітті. Хай щастить!

Редколегія

Вступ.....	3
Право і юридична наука: минуле, сучасне, майбутнє.....	5
Розділ 1	
ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА	
Скакун О.Ф. Предмет і система науки історії вчень про державу і право.....	17
Заєць А.П. Європейський вимір Конституції України.....	39
Горбатенко В.П. Управлінські аспекти подолання "кризового синдрому модернізації".....	47
Пархоменко Н.М. Конституційний Договір як джерело права України: історичний досвід.....	61
Бобровник С. В. Колізійні норми в системі засобів правового регулювання.....	69
Тарахонич Т.І. Правове регулювання: теоретичні аспекти.....	76
Тимошенко В.І. Теорія євразійської держави (з історії політичної і правової думки).....	81
Онищенко Н.М. Джерела права та правові системи сучасності.....	90
Кресін О.В. «Пакти і конституції законів і вольностей Війська Запорозького...» 1710 року: політичний та правовий аспекти.....	97
Усенко І.Б. Сергій Михайлович Іваницький-Василенко і його дослідження джерел Магдебурзького права....	113
Іваницький-Василенко С.М. Джерела Магдебургського права в Західній Русі й Гетьманщині.....	123
Іваницький-Василенко С.М. Історико-догматичне виучування джерел Магдебургського права в Західній Русі і Гетьманщині.....	131
Розділ 2	
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ	
Погорілко В.Ф. Конституція України: проблеми теорії і практики.....	141
Тодика Ю.М. Конституція і правова доктрина.....	158
Кресіна І.О. Майбутнє національної держави.....	161
Журавський В.С. Принципи формування та термін повноважень палат двопалатного парламенту.....	175
Скрипнюк О.В. Правова, соціальна держава в Україні: конституційні основи та основні тенденції розвитку.....	186
В.Ф. Погорілко, В.Л. Федоренко Система конституційного права як галузі права, юридичної науки та навчальної дисципліни.....	198
Костецька Т.А. Особливості формування національних інформаційних відносин та перспективи розвитку інформаційного законодавства.....	209
Гаєба Н.П. Конституційне право на свободу об'єднання громадян та організаційні форми його реалізації.....	220
Мурашин О.Г. Всенародні обговорення як ознака демократизації функціонування державності.....	230
Руда Н.І. Територіальна громада – суб'єкт конституційно-правових відносин: теоретичний та історичний аспекти.....	232

Батанов О.В. Муніципальне право України як навчальна дисципліна: проблеми становлення і розвитку.....	243
Стабнійчук М.І. Актуальні питання вдосконалення виборчого законодавства щодо участі політичних партій у виборчому процесі.....	259
Бабкін В.Д. Проблеми державного управління та адміністративного права.....	270
Розділ 3	
ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА	
Цветков В.В. Демократизація апарату державного управління в процесі модернізації українського суспільства.....	282
Авер'янов В.Л. Методологічні засади реформування українського адміністративного права.....	292
Андрійко О.Ф. Адміністративна реформа і державний контроль у системі органів виконавчої влади.....	300
Полюхович В.І. Системний підхід до аналізу структури та функцій державної податкової служби.....	308
Лук'янець Д.М. Напрями реформування адміністративно-деліктного законодавства.....	318
Коліушко І.Л. Розвиток адміністративного права як умова успішної реалізації адміністративної реформи.....	333
Іващенко В.І. Про деякі аспекти правового статусу Кабінету Міністрів України.....	343
Коваленко В.Л. Забезпечення реалізації громадянами України рівного права доступу до державної служби.....	348
Якимчук Л.С. Прокуратура України на етапі реформування.....	362
Розділ 4	
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЦИВІЛЬНОГО, ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ТА ТРУДОВОГО ПРАВА	
Шевченко Я.М. Права людини в цивільному праві.....	372
Хуторян Н.М. Міжнародно-правове регулювання матеріальної відповідальності суб'єктів трудового права.....	379
Бошицький Ю.Л., Ващук Ф.Г., Петров В.Л. Проблеми оптимізації охорони інтелектуальної власності в Україні (організаційні і цивільно-правові аспекти).....	389
Кучеренко І.М. Деякі питання приватизації зданих в оренду цілісних майнових комплексів державних підприємств, організацій та їх структурних підрозділів.....	401
Воротіна Н.В. Теоретичні питання оподаткування доходів громадян та аналіз змін законодавства у цій сфері за роки незалежності країни.....	408
Красіліч Н.Л., Бакалінська О.О. Правові форми обмеження конкуренції в сфері рекламної діяльності.....	418
Розділ 5	
АГРАРНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ ТА ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО	
Семчик В.І. Проблеми гармонізації аграрного законодавства України і зарубіжних країн.....	426
Малишева Н.Р., Негода С.О. Космічне право на межі тисячоліть.....	440
Титова Н.І. До концепції нового – Основного земельного закону України.....	451
Беглий О.В. Правовий режим контролю за нерозповсюдженням ракетних технологій.....	463
Розділ 6	
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ	
Лановенко І.Л. Деякі актуальні проблеми модернізації кримінального законодавства України..	476
Скибицький В.В. Відповідальність за комерційне шпигунство.....	487
Мельник М.І., Хабронюк М.І. Реформування кримінального законодавства України: стан, тенденції та перспективи.....	494

Розділ 7

УКРАЇНА В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

Денисов В.Н. Про особливості імплементації соціально-економічних та культурних прав у системі міжнародного права прав людини.....504

Покрещук О.О. До питань стандартизації термінології у назвах міжнародних організацій.....516

Дмитрієв А.І. Вестфальський мир 1648 р. і основні права людини.....524

Вулевич М.Р. Республіка Македонія: історія становлення суверенної та незалежної слов'яно-балканської держави.....534

Калашніков В.М. Генеза конституційного права США.....549

Розділ 8

ПРОБЛЕМИ ПОЛІТОЛОГІЇ: ДИСКУСІЇ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Медведчук В.Л. Роль і перспективи соціал-демократії в ідеологічному просторі сучасної України.....556

Розділ 9

Трибуна молодого вченого

Кучерук К.І. Договір у сфері агропромислового комплексу України.....568

Власов Ю.А. Суб'єкти державної влади незалежної України: досвід і теоретичні проблеми тлумачення норм права.....573

Шолудько Б.Л. Природа покарання.....584

Бигич О.Л. Порівняльне правознавство як самостійна наукова дисципліна.....594

Волошин Ю.О. Теоретико-методологічні засади самоорганізації національних меншин в Україні (конституційно-правовий аспект).....600

Андрушко І.Л. Інституційні форми співробітництва держав із дослідження та використання космічного простору на теренах колишнього СРСР.....614

Сабчук К.О. Міжнародно-правові ідеї В.Е. Грабара і сучасність.....627

Товт М.М. Імплементація міжнародних стандартів з освітніх прав національних меншин у законодавстві України.....639

Песков В.Л. Правовий досвід заснування компаній однієї особи.....654

Лочман Я.О. Систематизація банківського законодавства України – крок на шляху побудови правової держави.....659

Беца О.М. Політико-правові аспекти міжнародного визнання односторонньо проголошеної Палестинської держави.....668

Максименко О.М. Правове забезпечення діяльності громадських організацій національних меншин України.....682

Розділ 10

Наукове життя

Пархоменко Н.М. Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України у 2000 р.....691

Дмитрієв А.І. Київський університет права у 2000 р.....706

Розділ 11

Рецензії

Співак В.М. Майбутнє соціальної держави в Україні.....710

Мунтян В.А. Право власності і господарювання в аграрному секторі економіки.....713

СТОРІНКА ПАМ'ЯТІ

ЛІСНИЧЕНКО Тимофій Микитович.....721

МЕЛЬНИК Євгенія Федорівна.....723

БУРЧАК Федір Глібович.....725

ЛОПУШАНСЬКИЙ Федір Андрійович 726